

Försvarsdepartementet
fo.remissvar@regeringskansliet.se

Remissyttrande över betänkandet Motståndskraft i samhällsviktiga tjänster (SOU 2024:64)

Ert dnr Fö2024/01550

Generella synpunkter

Domstolsverket har granskat betänkandet mot bakgrund av verkets uppdrag som beredskapsmyndighet samt den verksamhet som bedrivs av myndigheterna inom Sveriges Domstolar, dvs. utifrån hur förslaget kan tänkas påverka verksamheten ekonomiskt, organisatoriskt och utbildningsmässigt. Granskningen har även omfattat hur förslaget kan påverka verksamhetsstöd, arbetsformer och rättssäkerheten generellt.

Domstolsverket har bedömt att betänkandet inte innehåller något förslag som i någon större mån påverkar Sveriges Domstolar på ett sådant sätt. Domstolsverket tillstyrker förslaget. Domstolsverket efterfrågar däremot en djupare analys av hur den föreslagna regleringen förhåller sig till säkerhetsskyddsregleringen. Domstolsverket anser också att det finns starka skäl för att den föreslagna föreskriftsrätten bör koncentreras. Domstolsverket förordar slutligen att frågan om sekretess för förteckningar över verksamhetsutövare som till exempel ska föras av tillsynsmyndigheterna och av Myndigheten för samhällsskydd och beredskap bör utredas vidare.

En djupare analys av den föreslagna regleringens förhållande till säkerhetsskyddsregleringen

Betänkandet innehåller ett avsnitt som behandlar ändringar i säkerhetsskyddsregleringen (avsnitt 14). Avsnittet behandlar dock endast ändringar som behövs för att uppnå en mer sammanhållen systematik mellan NIS2- och CER-direktiven och säkerhetsskyddsregelverket vad gäller tillsynsmyndigheternas befogenheter och sanktionsavgifternas storlek. Det är också enbart detta som har omfattats av utredningens uppdrag.

Domstolsverket efterfrågar en djupare analys av förhållandet mellan den föreslagna lagen och förordningen om motståndskraft hos kritiska verksamhetsutövare och säkerhetsskyddsregleringen. En del i detta är till exempel förhållandet mellan säkerhetskänslig verksamhet i säkerhetsskyddslagen (2018:585) och samhällsviktig tjänst enligt regleringen

om motståndskraft hos kritiska verksamhetsutövare. Dessa borde många gånger överlappa varandra och medför båda stora konsekvenser för de verksamhetsutövare som bedriver dem. Till exempel måste en verksamhetsutövare säkerhetspröva personer som genom en anställning eller på något annat sätt ska delta i säkerhetskänslig verksamhet (3 kap. 1 § säkerhetsskyddslagen), medan en kritisk verksamhetsutövare enligt förslaget kommer att vara skyldig att genomföra bakgrundskontroller på personer som deltar i verksamhet där deltagandet kan orsaka mer än ringa skada på en samhällsviktig tjänst (6 kap. 3 § lag om motståndskraft hos kritiska verksamhetsutövare). I förslaget anges också att en samhällsviktig tjänst kan omfatta mer än sådant som är säkerhetskänslig verksamhet (sidan 130). Det skulle i sin tur kunna innebära att en verksamhetsutövare som både omfattas av säkerhetsskyddslagen och identifieras som kritisk verksamhetsutövare enligt den föreslagna lagen om motståndskraft hos kritiska verksamhetsutövare behöver utföra både säkerhetsprovningar och bakgrundskontroller. Hur dessa ska gå till skiljer sig åt och felaktig tillämpning av båda regelverken kan leda till höga sanktionsavgifter. Det är därför viktigt att det är tydligt i vilka situationer som respektive regelverk ska tillämpas.

Den befattningsanalys som ska göras och dokumenteras enligt 6 kap. 2 § lagen om motståndskraft hos kritiska verksamhetsutövare kommer sannolikt att vara säkerhetsskyddsklassificerad enligt säkerhetsskyddslagen (jfr 1 kap. 2 § andra stycket säkerhetsskyddslagen). En överträdelse av bland annat bestämmelsen om befattningsanalys ska enligt föreslagen reglering kunna leda till sanktioner från tillsynsmyndigheten. Säkerhetskänslig verksamhet och säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter ska dock vara undantagen kraven i lagen om motståndskraft hos kritiska verksamhetsutövare, alltså bland annat kravet att föra en befattningsanalys. Hur en tillsynsmyndighet ska kunna ingripa mot en sådan överträdelse är därför oklart.

Sammanfattningsvis efterfrågar Domstolsverket en djupare analys av förhållandet mellan regelverket om motståndskraft för kritiska verksamhetsutövare och säkerhetsskyddsregleringen.

En fragmenterad föreskriftsrätt kan påverka rättssäkerheten

Utredningen föreslår att det ska vara samma tillsynsmyndigheter som utövar tillsyn enligt NIS2- och CER-direktiven. Det bör enligt utredningen också vara samma myndigheter som utfärdar föreskrifter om riskhanteringsåtgärder enligt NIS2-direktivet och åtgärder och planer för motståndskraft enligt CER-direktivet. På så sätt uppnås enligt utredningen en sammanhållen reglering för de verksamhetsutövare som träffas av de båda regelverken.

I delbetänkandet identifierades att det finns problem med en fragmenterad föreskriftsrätt redan enligt dagens reglering som implementerat NIS-direktivet. Där beskrevs bland annat att det har tagit relativt lång tid för tillsynsmyndigheterna att besluta om föreskrifter, att tillsynsmyndigheternas föreskrifter skiljer sig också åt trots att de utgår från samma grund samt att det funnits brister i samordningen av tillsynsmyndigheternas arbete med föreskrifter. Enligt delbetänkandet finns det en överhängande risk för att dessa problem blir än mer påtagliga med den föreslagna regleringen om

implementeringen av NIS2-direktivet. Flera myndigheter har också framfört till utredningen att det bör finnas en gemensam föreskrift med grundkrav som gäller för samtliga sektorer i syfte att konkretisera de riskhanteringsåtgärder som anges i cybersäkerhetslagen. Trots det föreslogs en fragmenterad föreskriftsrätt i delbetänkandet.

Domstolsverket håller med om att det finns ett värde i en sammanhållen reglering för de verksamhetsutövare som träffas av båda regelverken. Vid remitteringen av delbetänkandet framförde Domstolsverket och flera andra remissinstanser dock synpunkter på den fragmentering av föreskriftsrätt som förslaget innebär i och med att respektive tillsynsmyndighet får rätt att meddela föreskrifter för sitt tillsynsområde. Domstolsverket har samma synpunkter på det här förslaget.

En ordning med olika föreskrifter som reglerar samma områden är svår att överblicka och därmed svår att tillämpa för dem som omfattas av föreskrifterna. Det innebär i förlängningen samma svårigheter för domstolarna som ska bedöma om tillsynsmyndigheternas ingripandeåtgärder varit korrekta vid ett överklagat beslut. En sådan ordning kan därmed påverka rättssäkerheten.

Domstolsverket anser sammanfattningsvis att det finns starka skäl för att föreskriftsrätten bör koncentreras.

Sekretess för förteckningar över verksamhetsutövare

Utredningen bedömer att bestämmelsen i 18 kap. 8 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) ger ett tillräckligt skydd för förteckningar över verksamhetsutövare som till exempel ska föras av tillsynsmyndigheterna och av Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (sidan 269). Någon ny bestämmelse avseende sådan sekretess föreslås därför inte. Domstolsverket anser att denna bedömning kan ifrågasättas och förordar att frågan utreds vidare.

Detta yttrande har beslutats av rättschefen Peter Islander. Föredragande har varit juristen Emil Lindmark. Informationssäkerhetschef Marita Stjernmira har också deltagit i beredningen.

Peter Islander

Emil Lindmark